

DE HEERLIJKHEID LICHTENBERG

Wie tegenwoordig te Silvolde naar "de Lichtenberg" informeert, krijgt onveranderlijk ten antwoord, dat hij maar eens vragen moet bij een van de huizen ten Oosten van den grooten weg, die van het dorp in Zuidelijke richting loopt. En een van de huizen daar draagt inderdaad dan nog dien naam, maar verder toch is ter plaatse iedere herinnering aan de oude heerlijkheid Lichtenberg uitgestorven.

Raadpleging van de moderne kaarten leidt al evenmin tot eenig inzicht en willen wij de juiste plaats bepalen, waar het middeleeuwsche huis de Lichtenberg gelegen heeft, dan blijkt het weldra, dat wij uitsluitend aangewezen zijn op de oudere detailkaarten van deze streek. Het stafkaartblad Aalten (no. 41) van de schaal 1 : 50.000, naar de editie, bijgewerkt tot 1873 onthult ons namelijk, dat er toentertijd een driehoek-vormig schier-eilandje binnen een grachtperceel te vinden was een eindweegs ten Oosten van den bovengenoemden weg. Dat eilandje lag temidden van tamelijk beboscht terrein, even ten Noorden van de daar maar steeds verder voortkronkelende Bergerslagbeek. Die beek zal vanouds stellig de gracht van water hebben voorzien, ofschoon dit uit de kaart niet valt op te maken. Wèl blijkt daaruit, dat er nog binnen zoowel als vlak buiten de gracht een huis moet hebben gestaan.

En wanneer men tegenwoordig eens ter plaatse gaat onderzoeken en gaat vergelijken, dan kan men er alleen met behulp van een ouden inwoner van het buurtje Lichtenberg in slagen de juiste plek te identificeren. Want alles is hier weiland of bouwland geworden, de grachten zijn verdwenen en perceelsgrenzen hebben een gewijzigd beloop verkregen. Eerst aan den aandachtigen beschouwer, met de oude terreinkaarten gewapend wordt het dan duidelijk, dat er inderdaad een plekje is, waar een lichte welving in de grond de plaats aanduiden moet, waar eens het middeleeuwsche huis de Lichtenberg als een flink versterkte edelmanswoning verrees!

Na dit min of meer teleurstellende begin doen wij goed ook de oude (Ned. Herv.) kerk van Silvolde in het onderzoek te betrekken. Tusschen de kerk en een oud adellijk huis ter plaatse bestonden vanouds immers altijd relaties. Maar intusschen kunnen wij hier al evenmin verklaren, dat de resultaten meevallen. In „de Wapenheraut" van 1918 1) is hetgeen ook nu nog in de kerk te zien is, in slechts vijf regeltjes samengevat: eenige zerken met opschriften liggen onder de banken; te zien is één steen waarop „1607" en den naam Van Beinhem te lezen staat, de kerkbank van de familie Van Schuylenburg het in hout ongekleurde wapen van Lichtenberg vertoont, zijnde een veldhoen op een graszode, het schild geplaatst onder een helm met dekkleden. Helaas zijn die summiere mededeelingen niet zover bezijden de waarheid. Maar toch er valt, zoals in het vervolg blijken zal, gelukkig wel iets meer te vertellen over de betrekkingen tusschen deze kerk en de zoo nabij gelegen hebbende Lichtenberg.

Want niet tegenstaande dit alles en niettegenstaande de armelijke resten te Silvolde is de Lichtenberg voorheen werkelijk een huis van beteekenis geweest. In de gedrukte literatuur is over zijn bewoners, vooral voorzover de periode van de Republiek der Vereenigde Nederlanden betreft, zij het verspreid, tamelijk wat te vinden. Ik zou dan ook aan dit onderwerp niet begonnen zijn, niet het geluk had gehad in de collectie Van Spaen laLecq, bewaard bij den 'Hoogen Raad van Adel te 's-Gravenhage, een klein dossier aan te treffen, dat gedeeltelijke afschriften bevatte over de familie Van Wisch, die de oudste bezitster van de Lichtenberg is geweest, 2) min of meer een cartularium dus.

In de eerste helft van de XVe eeuw behoorde de Lichtenberg in eigendom aan de Heeren van Wisch, die op Terborg hebben gezeteld. Van een van die Heeren, n.l. van Hendrik van Wisch, is de bastaardzoon Bernt, eveneens van Wisch geheeten, de verwerver van het goed geworden. 3)

Bernt de bastaard moet een persoonlijkheid zijn geweest, waarmee rekening te houden was. Als officier diende hij vele jaren den Gelderschen Hertog. Reeds vroegtijdig schijnt zijn illegitieme geboorte gecorrigeerd te zijn, wat uit de volgende notities blijken kan: "Johannes Pollart, Dei gratia et imperialis majestatis sacri palatii Lateranensis ac aulae Romanae regiae comes palatinus, uit hoofde van zijn acte des Keizers geïnsereert legitimeert Berent van Wisch van sijn onechte geboorte te Ceulen 1449, die Mercurri decima nona mensis Martii." En Baron van Spaen wist daaraan toe te voegen, dat het origineel van dezen brief door hem op het huis Hackfort aangetroffen was. Zooals wel meer bij later belangrijk geworden personages geschiedt, er is mede een verhaal over Bernts echte geboorte overgeleverd. Hij

zou uit Durringen of Döring (thans Kreis Borken, Duitschland) afkomstig zijn.⁴) Maar in dat laatste verhaal heet het ook, dat hem een wapen werd toegekend, het wapen, dat evenwel hetzelfde blijkt te zijn als hetgene, dat hij werkelijk gevoerd heeft. Het is n.l. dat van de oude Heeren van Wisch, zijnde in goud, om een blauw hartschildje, een zoom, beladen met 3, 2 en 3 roode merletten. Hetgeen voor Baron van Spaen een aanleiding vormt om te concluderen, dat de afstamming uit Durringen beslist voor vervalscht gehouden moet worden. Ten bewijze hiervan haalt hij dan een vondst aan, door hem gedaan in het archief van Honnepell, 5) zijnde een acte, waarin Bernt, bastaard van Wisch als getuige voor Hendrik, Heer van Wisch en Elbert van Alpen, heer te Honnepell, staande na Johan de Gruiter en voor Conrad Slindewater, met dit wapen, voorzien van "de merelen" zegelde. En de aankoop van het huis de Lichtenberg, en het feit, dat daaraan een hooge heerlijkheid verknocht was en ook het aannemen door Bernt van het oude wapen Wisch "met de merelen" zou er wellicht op kunnen wijzen, dat de Lichtenberg inderdaad het oorspronkelijke stamhuis van het (oude) geslacht van Wisch is geweest.

Wat hiervan zijn moge, intusschen staat het vast, dat Bernt van Wisch practisch in alle stukken, die betreffende hem overgeleverd zijn, en dat zijn er vele!, "bastaard" genoemd wordt. Eveneens staat het vast, dat het deze Bernt is geweest, die de Lichtenberg gekocht heeft van zijn broeders Dirk, Johan en Willem van Wisch in 1462, naar Van Spaen aan het archief van het Hof van Gelderland (no. 913) ontleend heeft. Hiermede schijnt eenigszins in tegenspraak te zijn een met de zegels van Homoet en Wisch (met de luipaarden) bevestigde acte uit het voormelde "cartularium", luidende:

"Ick Henrick heere tot Homoet en tot Wisch doe kont also als Berent van Wisch erflick gekocht heeft den Lichtenborch van den Edelen mijnen lieven neven Dirick heere tot Wisch en Johan und Giesbert gebrudern tot Wisch so consenteert hij datselve vor sijn halffscheidt an de Heerschap van Wisch anno 1462 Saterdag na den Sondag Oculi."

Deze verklaring, welke afgelegd werd op 27 Maart 1462, is op den volgenden dag, dat wil zeggen op den vierden Zondag in de Vasten "Letare Jerusalem" gevolgd door een nieuwe schriftelijke bevestiging door Bernt van Wisch afgegeven, waarbij hij de Lichtenberg, gekocht van jonker Henriek heer tot Homoet en tot Wisch voor dezen tot een open huis maakte. 6)

Hoe de gang van zaken met de Lichtenberg vervolgens geweest is, schijnt wat duister te zijn, want circa 6 jaar later kwam er weer een acte tot stand, waarbij dezelfde Hendrik heer van Homoet en van Wisch met zijn echtgenoot Kunigunt van Bronchorst, huis en hofstede ther Lichtenberg met nog andere goederen verpandden aan hun zwager Goossen van Raesfeldt, gehuwd met Bertha van Homoet tegen een som van f 3000,- op dezelfde condities als Bernt van Wisch, bastaard, deze destijds gekocht had van Dirk heer tot Wisch. Het ziet er hier dus naar uit, alsof Bernt het bezit van zijn huis op de een of andere manier afhandig gemaakt is, want we kunnen moeilijk aannemen dat voet zoo'n hooge som alleen het recht van leenheerschap (dominium directum) in pand zou zijn gegeven.

Bernt de bastaard moet in elk geval een zeldzaam "lastpak" en een uitermate "roerig heerschap" zijn geweest. Want door zijn optreden is hij in allerlei moeilijkheden verzeild geraakt.

Volgens een copie, in het bezit van Baron van Spaen, zou hij in 1464 door Goossen van Raesfeldt gevangen genomen zijn. In 1466 inde hij een belangrijke vordering van Hendrik Heer van Gemen en in 1467 trad hij op als magescheidsvriend bij de Van Scherpenzeels. In 1466 was hij reeds tot borgzaat op het kasteel Roosendaal aangesteld, van welke functie hij in 1479 afstand deed ten behoeve van Hertog Karel van Gelre in ruil voor een jaarlijkse rente. Aanvankelijk kon hij het met den Graaf van den berg blijkbaar goed vinden, want deze benoemde hem op 15 februari 1476 als zijn vertegenwoordiger. Maar weldra werd dat anders.

Het moet zoo geweest zijn, dat er spoedig een periode aanbrak, waarin Bernt zich niet ontzag Goossen van Raesfeldt, den Graaf van den Bergh en nog anderen, o.m. den scholaster te Zutphen den Heer van Gemen heel wat schade te berokkenen.

Maar ook dat nam een keer en de eerstgenoemde, die blijkbaar allang op den delinquent geloerd had, liet hem van het huis de Schuilenburg uit - het was waarschijnlijk in Februari of in de begindagen van Maart 1472 - op den vrijen weg "voir der Borch bij het Klaphek in den Have" gevangen nemen, waarna hij hem eerst naar de Schuilenburg en later naar het aanmerkelijk grootere en beter versterkte kasteel Ostendorf heeft overgebracht. 7)

Blijkbaar heeft Bernt het geluk toch nog mee gehad en is hij, zij het op formeele gronden in vrijheid gesteld. Er is tenminste een verklaring bewaard van een aantal vrijschepenen van het Heilige Rijk, dat zijn gevangenneming plaats gegrepen had zonder dat door de aanvallers tevoren verklaard was, dat zij Bernts vijanden waren. (11 Maart 1472). Op 3 Mei van hetzelfde jaar was hij in ieder geval alweer op vrije voeten, want toen kocht hij land van den Graaf van den Bergh. Met Goossen van Raesfeldt schijnt hij intusschen ook weer op beteren voet gekomen te zijn, want deze verkocht aan hem, aan Margariete (van Camphuijsen), zijn vrouw en hun kinderen Johan en Jasper van Wisch, op 10 maart 1483 een schuldbrief van 560 Rijnsche guldens.

Bij den Graaf van den Bergh schijnt echter toch wel een min of meer diepe wrok tegen Bernt gezeteld te hebben. Eerst zien wij hem bij acte van 12 Juni 1488 van Hendrik van Homoet en van Wisch al diens aanspraken op Bernt aangaande de Lichtenberg overnemen. Naderhand rezen er moeilijkheden tusschen beiden. De Graaf stelde bij herhaling vervolgingen tegen Bernt in, maar deze bleven telkens zonder effect. En toen deze laatste pogingen en ook die, welke klaarblijkelijk beraamd was om Bernt langs economischen weg in het nauw te brengen, telkens gefaald hadden, nam de Graaf in het volgende jaar tot geweld zijn toevlucht. Op 4 Juli 1489 nam hij hem te Uift gevangen of, zooals het uitgedrukt werd, hij gijzelde hem en hij bracht hem over naar het kasteel Bergh.

Ook deze actie leidde weer tot reactie. Want van de kant van Bernts vrienden of verwanten werd nu alles in het werk gesteld om te helpen. Ofschoon de Graaf aanvankelijk getracht had de aangelegenheid in alle stilte berecht te krijgen, waren er allengs teveel lieden in de zaak betrokken en Gijsbert Broeder tot Wisch meldde meteen aan burgemeesteren en raden van Zutphen alles wat zij weten wilden over het lot van zijn ongelukkigen broer Bernt (5 Juli 1489). De stad nam het hoog op en nog op denzelfden dag vorderde hij van den graaf van den Bergh de invrijheidsstelling van Bernt op grond van het feit, dat deze tot de ingezetenen van Zutphen behoorde. Slim antwoordde de Graaf evenwel, dat Bernt geen gevangene, maar een gegijzelde was en beleefd noodigde hij de regeerders van Zutphen uit om de berechting bij te wonen...

Er volgde daarop een heel geschrijf en het eene competentiegeschil wisselde het andere af. Daarvan was het einde, dat Bernt eerst een betere gevangenis toegewezen kreeg in de vorm van een vertrek op het "averste huijs in den torn" en later, terwijl een geding tegen hem steeds uitgesteld werd, dat er een conferentie over de tegen hem te nemen maatregelen belegd zou worden in het klooster Beelhem. Maar ook die besprekingen werden na verloop van tijd weer uitgesteld en het heeft er allen schijn van, dat Bernt tenslotte tegen borgtocht van zijn vrienden op vrije voeten is gesteld. Op 12 Juni 1491 was dat vrij zeker nog niet geschied, want van dien datum dateert een brief, waarbij Margarita van Camphuijsen, Bernts vrouw, met Jasper van Wisch, Bernts zoon de tusschenkomst van den Heer van Wisch verzochten om een opgave van de schaden, waarvoor de Graaf van den Bergh hun respectievelijken echtgenoot en vader zou willen aanspraken. En eindelijk schijnt de strijd dan toch in Mei 1490 te zijn beslecht.

Langzamerhand worden de berichten over Bernt dan spaarzamer.

Een jaarrente was hij verschuldigd aan Henrica van Honnepell uit een goed onder Steenre, bij welke gelegenheid hij (volgens Van Spaen) de acte bezegelde met hetzelfde wapen als hierboven reeds beschreven is. Hij schijnt de graafschap Zutphen verlaten te hebben en hij behoorde tot de ballingen uit de Stad Arnhem, terwijl hij in 1481 begrepen werd in het verdrag met den Aartshertog. Op 21 September 1491 trad hij nog eens als getuige op en in 1501 moet hij nog geleefd hebben, want in dat jaar verkocht hij wederom een rente.

Bernt is gehuwd geweest met Margriet van Camphuijsen, uit het geslacht, dat de schuinbalken voerde, afkomstig uit de Lijmers; haar naam werd reeds genoemd. Toen hij op 30 Maart 1465 een rentebrief overdroeg aan Goossen van Raesfeldt, bezegelde zij deze acte mede. Haar geschonden zegel is aan die acte nog aanwezig. Met haar tezamen verkreeg hij beleening ~door de Utrechtsche domproosdij van de tienden van Zeddum en Weel, die haar aangekomen waren van haar moeder, na doode van Jacob Dutsche en Bernt van der Wildten in 1491 en het echtpaar was in 1489 een som van 1200 Rijns gulden verschuldigd aan Heer Jacob van Hackfort uit zijn goederen te Hengelo en Zelhem. Uit het eerste feit leidde Alexander Bernhard Baron van Spaen af, dat haar moeder een dochter geweest zou zijn van Bernt van Wildten en Margriet Dotsche; haar vader zou zijn Gerrit Palick van Camphuijsen Palicszoon. Een latere vrouw van Bernt van Wisch is geweest Cleopatra van Brakell tot WesenHorst en Van Spaen houdt het voor mogelijk, dat hij voor deze beide huwelijken in de echt getreden is met jv. Odilia van Diepen-

broek.

Met den zoon, Jaspar van Wisch, die allerminst onkundig was gebleven van de affaires van zijn vader en die zelf ook niet brandschoon was, beklaagde Bernt zich in 1488 bij het Hof van Gelderland over het optreden van den Graaf van den Bergh. 9) Op 3 mei 1490 legden Bernt en Jaspar de plechtige verklaring af niets meer tegen den Graaf van den Bergh te zullen ondernemen. De oudste zoon was Jasper evenwel niet, want deze heette Johan van Wisch. Het laatste wordt deze Johan genoemd in 1483 (zie boven) van hem kennen wij uit het „cartularium" de huwelijksche voorwaarden, die op Dinsdag na het uiteengaan der Apostelen, dus 19 Juli 1474 gesloten werden door de verwanten voor hem, die destijds zelf nog minderjarig was, met jv. Agnes van Meverden, de op dien datum nog geen 16 jaren tellende oudste dochter van Alof van Meverden, den drost van het naburige Schuijlenburg en van jv. Galanda van Holtmeulen. Bernt beloofde bij die gelegenheid aan zijn zoon Johan te zullen afstaan behalve "die Lichtenberg met Heerligkeit, und allen sinen toebehör", tienden in het kerspel Aalten, ambt Bredevoort en nog 300 Rijngulden, terwijl vader van Meverden daartegenover volstaan wilde met de aanbieding van een bruidsehat ten bedrage van 800 gouden Rijngulden.

Maar het meest interessante uit deze acte is wel het navolgende. Bepaald werd namelijk, dat voor het geval één van de huwelijksandidaten of misschien ook beiden zouden overlijden voor de voltrekking, dat dan bijzondere voorzieningen zouden worden getroffen. Mocht jonker Johan van Wisch voor zijn bruiloft sterven, dan zou Jaspar, zijn jongere broer, de gelukkige zijn, die jv. Agnes tot vrouw zou krijgen. Maar stierf jv. Agnes voor haar trouwen, dan werd nu alvast de haar in leeftijd opvolgende zuster (!) voorbestemd om de echtgenote te worden van jr. Johan. Teneinde verder alle toekomstige familie-ruzies te vermijden, die eventueel uit deze naar onze begrippen wonderlijke vorm van huwelijksmakelaardij mochten voortspruiten, werd bepaald, dat alle reeds in uitzicht gestelde giften volstrekt van kracht zouden blijven, welk geval van substitutie zich ook zou mogen voordoen. Curieus is in dit opzicht zeker hoe sterk hier rekening gehouden werd met de wil tot in stand houding van familiebezit. Zoo sterk sprak de wensch om den eigendom van het geslacht te handhaven, dat hier de persoonlijke belangen der partijen ten eenenmale naar den achtergrond geschoven werden.

Deelhebbers aan deze vernuftige „raming" waren, zooals gebruikelijk weer de "vrienden en magen" van de beide zijden en deze waren geenszins de eersten de besten. Want aan de kant van den bruidegom traden als zoodanig op "die Edele mijn lieve Johan Heer tot Wisch", voorts Gijsbert Broeder tot Wisch, Gerrit Palick van Camphuijsen en Gerrit van Scherpenzeel. Aan de zijde van de bruid compareerden Godert van Meverden, Adolff van Ulfft, Johan van Holthuizen en Rutger van den Steenhuis.

Hoewel de acte, die ik hierachter (als bijlage 1) afdruk, tot stand kwam in 1476, was het jonge paar op St.-Hubertusdag 1476 nog steeds ongehuwd. 10) Zij zijn toch wel in het huwelijk verbonden geweest, maar de man is niet oud geworden: in 1491 heette hij te zijn gestorven. Daarna zou de weduwe de Lichtenberg in 1501 aan Hertog Karel hebben verkocht, nadat er al in Maart al een speciale Geldersche bezettingsmacht op het huis was gelegerd.

Uit het huwelijk van Johan van Wisch is in 1490 een zoon geboren, Melchior genaamd, die in 1572 overleden is. Anno 1521 vergunde Hertog Karel hem de Heerlijkheid Lichtenberg en hij werd in 1540 nogmaals met de Lichtenberg beleend, nu als vasal van Anholt. Op grond hiervan is de Lichtenberg dan tot in de XIXe eeuw als leen onder Anholt verbleven. In 1547 werd jonker van Wisch drost van Wisch, terwijl hij in 1521 in een zoen betrokken werd over een begane manslag op terBorg. Tweemaal is Melchior gehuwd geweest, eerst in 1531 met Cecilia van die Aeswijn, die naar het oordeel van Van Spaen een bastaard moet zijn geweest uit het befaamde geslacht van dien naam, en in 1542 met Petronella van Bronckliorst.

Uit beide huwelijken had hij kinderen. Uit het tweede huwelijk waren twee dochters: Geertruijd, de oudste, die in 1542 geboren en die met den kapitein in Spaanschen dienst Soison gehuwd was en Ermgard, de jongste, die in het klooster der Agnieten te Bocholt als non haar intrek heeft genomen. Uit het eerste huwelijk was slechts een dochter, jv. Elisabeth, in 1534 geboren, die in 1554 getrouwd was met jr. Marten van der Anxtel, die drie jaren daarna reeds weduwe was. Van een van dochters, die naar haar tante Ermgard vernoemd was, is in het meermalen reeds aangehaalde "cartularium" een extract uit de huwelijksche voorwaarden bewaard gebleven, die den 14en augustus 1557 „opgericht" werden. Aan de zijde van den bruidegom, Hendrik Bentinck tot de Leeuwenberg, traden op Willem Bentinck, een broeder

van den bruidegom, Arndt Berck, eenn oom van den bruidegom (in 1530 gehuwd met zijn tante Anna Bentinck Hendrinksdochter) en Johan van Scherpenzeel, zwager van den bruidegom (deze was richter te Doesburg en gehuwd met Gerberich Bentinck Jansdochter), tezamen in hunne hoedanigheid "als hijlijuden van wegen den Erenfesten fromen und dugensame Johan Bentinck rentmeister van Veluwen und juffer Henrica 11) sijner echter huisfrouwen", zijnde de ouders van den bruidegom. En aan de kant van de bruid verschenen Roelof van Meverden, Adolf van Meverden en Adolf van Wisch, in gelijke overeenkomstige hoedanigheid namens den „Erenfesten und frome Melchior van Wisch van wegen sijner dochter dochtetr "der Ernthaftiger Joffer Armgarten van den Anxtel echter dochter wilner Marten van der Anstel und joffer Elisabeten van Wisch eheluiden". Van een bruiloft komt een bruiloft zegt het spreekwoord en in dit geval is het ook zoo gegaan, want Hendrica, de zuster van Ermgardt van der Anxtel is op Maandag St. Jacobi 1558 met Willem Bentinck Jansz gehuwd.

Dan was er uit het het huwelijk van Melchior van Wisch ook nog een zoon voortgekomen, die als man voor vrouwen ging in het leenrecht en die weldra dus opvolger op de Lichtenberg zou worden. Het was de boven in hoedanigheid als oom van de bruid reeds aangekondigde huwelijksvriend Adolf van Wisch. Jonker Adolf was in 1535 geboren en hij overleed op 21 December 1599. Met Lichtenberg werd hij in 1571 beleend. Van hem is een brief bewaard gebleven, die hij richtte tot de Vrouwe van Anholt om zich, als haar vasal, te beklagen over de drosten van de beide Heeren van Wisch, die zijn heerlijke rechten niet wilden ontzien.¹²⁾ Evenals zijn vader is ook hij tweemaal getrouwd geweest. In 1565 sloot hij een eerste huwelijk met Eva van Reyde of van R(h)ede. Zij behoorde tot het geslacht, dat een roode weerhaak op goud voerde. Zij is in 1577 te Bocholt overleden en in de kerk van Silvolde werd zij begraven. Anna van Rhede was Eva's zuster. Deze laatste, die haar zusters kinderen van zich liet erven, was eerst gehuwd geweest met den overste Johan Streuff, hertrouwde toen met Rodolff van Munster en zij overleed in April 1598.¹³⁾

Als weduwnaar van Eva van Rhede is jonker Adolf van Wisch tot de Lichtenberg hertrouwd met Gertruijdt van Kretier, die op het huis Lichtenberg gestorven is den 23en April 1601 en die mede in de kerk van Silvolde begraven ligt. Alex. Bernhard Baron van Spaen was het, die omstreeks 1700 in het kort de inscriptie noteerde van den grafsteen te Silvolde, waaronder jr. Adolf met zijn beide vrouwen was bijgezet¹⁴⁾ en hij kon toen nog constateeren dat op de zerk het wapen Wisch met de merelen voorgesteld was temidden tusschen het boven reeds aangehaalde wapen va Rhede, zijnde de weerhaak, helm met wrong, helmteeken een uitkomende eenhoorn tusschen een gewone vlucht en Kretier (waarvan hij alleen het helmteeken vermelden kon, zijnde twee uitkomende struisveeren).

Melchior's kinderen, drie in getal, waren alle uit het eerste huwelijk. De oudste, Geertruijd, was een dochter. Zij werd geboren in 1566 enis gehuwd met Johan van Steenbergen. In 1619 overleed zij. De twee anderen waren zoons. De jongste daarvan, insgelijks Melchior geheeten, geboren in 1570 is ongetrouwd ge bleven. hij werd ritmeester in Spaanschen dienst, in welke hoedanigheid hij te Terborg gesneuveld is op 15 Maart 1608. Te Silvolde werd hij begraven, waar Baron van Spaen zijn grafsteen gekend heeft. In lateren tijd werd deze steen nogeens genoteerd door een onbekend gebleven beschrijver van kerkinterieurs.¹⁵⁾ Deze laatste vond hem versierd naar nogal eens voorkomend gebruik bij ongehuwden en geestelijke personen, met de volle wapens van de ouders van ritmeester Melchior. Vader Melchior's oudste zoon, Johan van Wisch, werd vanzelfsprekend zijn leenvolger. Deze Johan zou de laatste van zijn geslacht worden. Geboren in 1568 is hij in 1627 overleden. Te Silvolde is hij eveneens begraven en zooals Van Spaen het uitdrukte "hij de laetste van zijn geslagt zijnde word 't wapen in 't graf geworpen."

Johan van Wisch is driemaal gehuwd geweest. In 1600 trouwde hij zijn eerste vrouw, Johanna van Beijnhem tot de Appelenburg. Zij was de dochter van jr. Gijsbert en van Elisabeth Beijnhem. De huwelijksche voorwaarden kwamen te Arnhem tot stand den 18en September van dat jaar. De bruijom was daarbij vergezeld door zijn jongere broer Melchior, voorts door zijn neef jr. Willem Bentinck en zijn zwager Johan van Steenbergen, terwijl aan de zijde van de bruid als huwelijksvrienden compareerden haar ooms Hendrik van Beijnhem, Arndt van buren, drost ter Leede en Gijsbert van Meeckeren.

Men zou geneigd zijn te veronderstellen, dat de bruidegom zijn bruid ergens in het land van de Betuwe zou hebben leeren kennen, maar het lijkt er meer op, dat zij van haar kant geen onbekende geweest is in de streek van den Ouden IJssel. Ik meen dat tenminste te kunnen afleiden uit de condities van deze huwelijksche voorwaarden, waarin wij lezen, dat haar aanbrengst bestaan zou behalve uit grove

en smalle tienden en "het goed ter Leege", uit "een behuisinge in Boeckholt" (zie bijlage 2).

Nog geen zeven jaren heeft het huwelijk geduurd, want reeds op 4 april 1607 is jv. Johanna van Beijnhem gestorven. Zij werd in de kerk van Silvolde ter aarde besteld, met vier kwartieren, te weten:

Beijnhem.	Beijnhem.
Cock van Delwijnen.	Hackfort.

Haar grafzerk in het Silvolder kerkje is tot op den huidigen dag daar nog te zien. In het midden is daarop in een ovaal een restant van een wapen onder een helm met dekkleeden te onderscheiden, terwijl terzijde nog restanten van de bovenaangehaalde kwatierschildjes flauw zichtbaar zijn. Onder het bovenste kwatier aan de rechterzijde is juist nog waarneembaar het woord "BEINHEM". Een zachte, fijn gegranuleerde steensoort is hier als grafsteen toegepast en dat heeft tot gevolg gehad, dat, al is de geelachtige kleur fraai te noemen, het object weinig duurzaam is gebleken, althans niet bestand tegen een passage van voetgangers gedurende drie en een halve eeuw...

Tenzij er nog eenige van de oude zerken bescherming van de banken genieten, waardoor zij aan deze passage voorshands blijvend onttrokken zijn, mogen wij gevoegelijk aannemen, dat alle zerken van de bezitters van het huis de Lichtenberg uitgesleten zijn. Er liggen thans nog enkele specimina, vervaardigd uit dezen zachten geelkleurigen steen~ die volmaakt afgesleten zijn. Maar wat onder de banken verborgen ligt valt niet te controleren, want dit meubilair staat onwrikbaar vast.

Twee kinderen waren er uit het huwelijk van jr. Johan van Wisch met Johanna van Beijnhem tot de Appenburg, het waren twee meisjes, jv. Elisabeth en jv. Ave. Omdat zij bij het sterven van haar moeder nog minderjarig waren werd de boedel aanstonds volgens de regelen van het landrecht beschreven. En weldra kwam er met de familie van Beijnhem te Ochten ook een magescheid tot stand, n.l. reeds op 23 Juni 1607, vermoedelijk wel omdat de vader opnieuw trouwplannen koesterde. Bij dit magescheid, hetwelk ook in extract in het "cartularium" bewaard bleef, traden aan de zijde van den vader op, behalve hij- zelf, zijn broeder jr. Melchior, die „gekooren momber" van de meisjes heette. Aan de andere zijde compareerde jv. Henrica van den Bongard, de weduwe van Gijsbert van Beijnhem met bijstand van haar meerderjarige dochter Elisabeth van Beijnhem en van jr. Herman Pieck tot Isendoorn, als haar gecoren voogd. Vastgesteld werd, dat aan de kinderen van Wisch tot de Lichtenberg, dus aan jv. Elisabeth en jv. Ave, Beijnhemskamp met huis en hof, groot 12 morgen, voorts den Hoevel, groot 5 morgen en eindelijk een deel van Schuilwinckel benevens de helft van Soutlanden zouden worden toebedeeld.

Inderdaad is jr. Johan van Wisch na den dood van zijn eerste echtgenoot niet lang ongehuwd gebleven. Reeds in het volgende jaar heeft hij een tweede vrouw gevonden in jv. Elisabeth van Meverden tot Hertzhusen, de dochter van jr. Kleijhorst en van Margriet van Elverfeldt tot Berge, die afkomstig was uit de omgeving van Gescher uit het land van Borken. De huwelijksche voorwaarden, die dateeren van 11 September 1608 zijn door A. B. van Spaen vrij uitvoerig geëxtraheerd; ik druk deze hierna als bijlage no. 3 af.

Maar ook met deze vrouw heeft jr. Johan van Wisch een huwelijksleven van uiterst korten duur gehad, want zij overleed op den 3len Mei 1610, juist op den Pinksterdag. Naar alle waarschijnlijkheid overleed zij wel in de kraam, zoals vroeger immers bij herhaling plaats greep. Zij waren dus nog geen twee jaren getrouwd geweest.

Te Silvolde werd ook zij in de kerk begraven, met de volgende acht kwartieren:

Meverden.	Elberfeldt.
Kleijhorst.	Schule.
Twendt.	Krakerugge gd. Herbern.
Vorden.	Kerckering tot Borg. 16)

Dat er kinderen uit dit huwelijk zouden zijn geweest is niet overgeleverd en jr. Johan van wisch heeft toen korten tijd daarna een volgend huwelijk aangegaan. In 1613 werd zij derde echtgenote jv. Mechteld Mom. De huwelijksche voorwaarden kwamen tot stand op 17 maart van dat jaar in tegenwoordigheid aan de zijde van den bruidegom van "Christian van Berefelt, colonel lieutenant, Johan van Steinbergen und

Franco van Sweten hijxluden und verwanten". Aan de zijde van de "edler ehrenrijkcken und vloedeghsamer juffer" Mechtildis Mom traden als zodanig op: "Ricqwijn van den sande, bestalter hopman, Rijckwijn Kloeck, leutenant und Rickwijn Kloeck, Richter tot Westervoort." 17) Mechtildis was de dochter van Rudolf Mom. 18)

Van Christiaan van Berefelt weten wij uit een acte van 24 juni 1612, waarbij hij beleening van de hoogheid Wisch verkreeg, dat hij destijds met Elisabeth of Isabella (van) Bentinck was gehuwd, de dochter van Henrik en Irmgard van Anxtel. Hij was in 1603 sergeant-majoor in het Geldersche Regiment en o.a. van 1608-1614 luitenant-kolonel. 20) Volgens Baron van Spaen zou hij in 1615 gestorven zijn. 21)

In het jaar 1613 heeft men waarschijnlijk een verbouwing aan de kerk van Silvolde uitgevoerd, bij welke gelegenheid, zooals gebruikelijk vensters van geschilderd glas ten geschenke gegeven zijn. De oude beschrijver vermeldde daar nl. een gebrandschilderd raam met het jaar 1613, waarin naar alle waarschijnlijkheid de geslachtswapens afgebeeld waren van "Johan van Wis to der Lichtenborg undt Mechteld Mom frau to Lichtenborg syn huisfrau 1613. Gertruidt von Wis dochter to lichtenberg 1613. Ave von wis dochter te Lichtenborg 1613." 22)

Toen nu jr. Johan van Wisch als laatste mansoir uit zijn familie gestorven was, is het zijn in 1603 geboren oudste dochterje Elisabeth geweest, die de stam heeft voortgezet. Twintig jaar oud zijnde is zij gehuwd met een officier jr. Hendrik Willem van der Hoeven tot de Hoeven en Poelwijck, later drost in de Hetter en Kleefsch president. Zij werd slechts 25 jaar oud en zij ligt te Bocholt begraven. Juist een jaar overleefde zij echter haar vader, waardoor het bezit van de Lichtenberg nog op haar kon overgaan. Haar echtgenoot, die een zoon was van Hendrik van der Hoeve, den Dijkgraaf van de Lijmers te Zevenaar en van Lucretia Smullinck, ervrouw van Poelwijck, stierf op 2 december 1662 en werd te Isselburg begraven. Hij behoorde tot het geslacht, dat de leeuw over de dwarsbalken als wapen voerde; in 1641 had hij, tezamen met eenige anderen, een nieuwe luidklok voor den toren te Praest ten geschenke gegeven, waarop van deze gift melding werd gemaakt.

Uit het huwelijk van Van der Hoeven met jv. Elisabeth van Wisch, werd één dochter geboren, Lucretia Johanna genaamd, die de Lichtenberg geërfd heeft. Zij maakte 10/20 September 1641 huwelijksche voorwaarden met den kapitein Luther Hendrik van Laer van Hardenstein, die in verband met haar heerlijk goed de Lichtenberg toelating tot de Ridderschap van de Graafschap Zutphen verkreeg in 1659. Jr. van Laer, die in 1614 geboren was en het tot kolonel gebracht heeft, overleed te Dordrecht op 14 Augustus 1672. Hij werd daar op den 17en daaraanvolgende in de Kleine Kerk op den Rietdijk begraven. Zijn vrouw, die in 1624 geboren was stierf den 7en, volgens anderen den 17en October 1677 en zij werd in het kerkje van Silvolde begraven, waar voor haar een rouwkas van aanzienlijke afmetingen werd opgehangen, tellende behalve haar wapen liefst 16 kwartieren:

(1) Hoeven	(9) Wisch
(5) Smullingh	(13) Beinhem
(3) Erp	(11) Rehe
(7) Dumseler	(15) (Beinhem)
(4) Van der Veen	(10) (Asewijn)
(6) Cloeck	(14) Cocq van Delwijnen
(2) Boetzelaer	(12) Westerholt of Raesfeldt
(8) Hackfortz	(16) Hackfort

In de plaatsing van deze kwartieren heerscht nogal verwarring, waarom ik door cijfers voor de namen telkens aangegeven heb, hoe volgens de normale opstelling de respectievelijke reeksen gelezen behooren te worden.

Jonker van Laer compareerde in de Ridderschap van Zutphen 23) tot Maart 1666, toen hij bedankt heeft om de admittie van zijn zoons mogelijk te maken. Hij liet een achttal kinderen na, waarvan het oudste, Henrick Reijner, geboren 28 maart 1644, in 1667 wegens het goed Lichtenberg in de Ridderschap van Zutphen toegelaten werd. Daarin compareerde hij vier jaren om vervolgens als kapitein bij de Gardes van den Prins van Oranje dienst te nemen. Deze trouwde in 1677 met Johanna Schimmelpenninck van der Oye, vrouwe tot Engelenburg, Kell, de Rees, enz., de in 1648 geboren dochter van Alexander en Anna

van Apeldoorn, die, na overlijden van haar eersten echtgenoot (6 Maart 1682) in 1687 hertrouwde met Sweder van Apeldoorn.

De oudste zoon uit het huwelijk van Laer-Schimmelpenninck, eveneens Hendrik geheeten, geboren 17 Juli 1680, erfde de Lichtenberg, Kell, de Engelenburg en de Rees. Hij trouwde op de Lichtenberg 2 Juni 1705 met Johanna Henrietta van Keppel, dochter van Frederik, majoor bij de Gardes te voet en Elisabeth Geertruijd van Laer. De nieuwe bezitter werd gecommiteerd in de Staten-Generaal der Verenigde Nederlanden en bovendien in de Admiraliteit van West-Friesland en het Noorderkwartier. Op 14 Februari 1721 overleed hij; hij werd te Silvolde begraven.

Vier van hun kinderen hebben achtereenvolgens de Lichtenberg in bezit gehad. De eerste daarvan was de doofstomme oudste zoon Hendrik Reinier Sweder Willem, die reeds op 26 april 1724, nog geen twintig jaren oud, overleed. De tweede was de twee jaren jongere zoon Hendrik Frederik Alexander Melchior, die vier jaar na zijn broeder als student te Utrecht stierf. De volgende in leeftijd, de derde zoon was Hendrik Alexander die nog eens vier jaren na den laatstgenoemden stierf en eindelijk volgde als bezitster een dochter, Henriette Anna Elisabeth Agatha Walrave, die als laatste dezer reeks de Lichtenberg geerfd heeft. Henrietta was op de Lichtenberg geboren op 12 januari 1711; zij stierf op 25 November 1756, na te Zutphen in het huwelijk te zijn getreden op 9 Januari 1730 met Assueer van Heeckeren tot Ruurlo.

Met haar ging de Lichtenberg dus wederom op een ander geslacht over, dat van de Van Heeckerens tot Ruurlo. Het was haar zoon, Jacob Derk Carel Baron van Heeckeren van Kell, die de Lichtenberg van zijn moeder geerfd heeft. Bewoond heeft deze zoon, die menige hooge openbare functie bekleed heeft, hij was o.a. Opperstalmeester van den Prins van Oranje, hoogschout van Sluis in Zeeuwsch Vlaanderen, Landdrost, Commandeur van de Deutsche Orde, Balije van Utrecht, enz. de Lichtenberg stellig niet, want hij had zijn vaste domicilie in de stad Zutphen en op het Kasteel Ruurlo. Te Zutphen is hij overleden op 11 juni 1795.

De Lichtenberg was in die jaren een huis van bescheiden omvang, dat in huur uitgegeven was. Er is ons slechts één oude tekening uit die periode overgeleverd, dat het ons doet kennen als een bescheiden, uit twee stukken, een voor- en achterhuis, samengesteld gebouw. Dit gebouw, hetwelk een verdieping telde, was een vroeg-XVIII eeuwsch getimmerte, aangevleid liggende tegen een heuveltje, hetwelk uit een overbrugde, breede gracht oprees. De gracht was met opgaand hout omzoomd. De tekening, waarvan ik sprak, het werkstuk van een onbekende, moet een ongeveer gelijktijdige copie zijn van een tekening door A. de Haan, dagtekenende van 1772. Ik geef daarvan hierbij een reproductie in de vorm van een fotografie, welke mij in 1947 ten behoeve van deze studie welwillend werd afgestaan door wijlen overste R.D. Storm Buysing.

Huurder van het gereduceerde huis de Lichtenberg was sedert 1795, toen de bezitter, Baron van Heeckeren van Keil het laatstelijk in gebruik had afgestaan, een zekere Evert Sessinck en toen de Erven van Heeckeren de Lichtenberg hadden verkocht, heeft de nieuwe eigenaar van het huis e.a., Maurits ten Brink, in 1804 het pachtcontract van dit goed ten behoeve van Sessinck verlengd. In het protocol van Silvolde ontdekte de Rijksarchivaris te Arnhem, Mr van Schilfgaarde, dat er op 27 September 1804 door W. H. A. C. Baron van Heeckeren van Ruurlo die indertijd te Emmerik woonachtig was, diverse allodia, annex de Lichtenberg gelegen, ook aan Maurits ten Brink verkocht werden; waarschijnlijk zal aan ten Brink dus het hoofdgoed wel, in verband met de daar in het buitenland nog in stand gebleven leenplicht, voor de leenkamier van Anholt, door denzelfden verkoper getransporteerd zijn. 24)

Maurits ten Brink, die te Silvolde woonachtig was, heeft de Lichtenberg niet lang in zijn bezit gehouden. Hij was de zoon van Jan ten Brink van Terborg en hij was gehuwd met Helena ten Esch. Dit echtpaar heeft de Lichtenberg in 1831 laten veilen door den notaris Otto Jacob Kolfshoten, resideerende destijds te Gendringen. Bij finale toewijzing, die plaats had in „de Bonte Brug" te Gendringen op 16 Juni van dat jaar, gingen alle bezittingen over op den reeds in het buurtje Lichtenberg woonachtigen looier Gerrit Jan Borggreven. Hij kocht bij die gelegenheid de heerlijkheid Lichtenberg "met alle desselfs ap en dependentien en onderhorigheden, rechten en regalien, den Blikhoven tiend met al de gronden onder Lichtenberg behorende te heffen... inzonderheid het recht van privative jacht in de heerlijkheid Lichtenbeug en recht van mede jacht in de Hoogheid Wisch, ook het recht van koren- water- en rosmolen in de Heerlijkheid" De koopsom bedroeg f 5.900 en de acte werd overgeschreven in de openbare registers ten Hypotheekkantore te Zutphen op 15 Juli d.a.v. in deel 61 nummer 43.

De acte is ook merkwaardig omdat zij ons bekend maakt met den toestand waarin het huisperceel van de Lichtenberg zich toentertijd bevond. Omschreven wordt het huisperceel (no. 1) daarin n.l. als volgt:

"het optrek, thans tuinmanswoning, schuur, tuinen, het bouwland Ruwe Slage. Kampjen met de gescheurde weide Ruwe Slag, het weiland Kostverloren, de Oyenmaat of Bleseweide, de bosgronden Duivendans, het dennenbosjen, het Sternbosch of Heetveld genaamd, voorts al het bouwland in en den geheelen Rodenberg met den Galgenberg en het Metselaars Bergjen benevens het daghuurders goedjen in pacht bij Berend Prijer, met bijvoeging van het weideken achter de looijerij van Borggreven gelegen en het daaraan schietende bouwland en een gedeelte van de Smitshof tot aan de Landweg....."

Wanneer het „Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden" van A.J. van der Aa dus de verzekering geeft over het huis " het is een groot, doch niet aanzienlijk gebouw", dan herhaalt hij geheel de woorden van de Tegenwoordige Staat van Gelderland 25) en uit het een en ander valt dus te concludeeren, gelet ook op de omschrijving in de koopacte van 1831, dat de Lichtenberg omstreeks 1850 zich nog ongeveer in denzelfden staat voordeed als onze afbeelding vertoont.

De teekening laat zien, dat het muurwerk van het huis in de XVIIIe eeuw reeds op verschillende plaatsen geschoord en gestut was. Als het huis er dan in de daarop volgende eeuw nog ongeveer zoo uitzag, terwijl het bij voortduring door huurders bewoond is geweest, kan men zich moeilijk anders voorstellen dan dat het onder de last der jaren langzaam maar zeker, tengevolge van verder voortgezette verzakkingen in hoofdzaak, tot een bouwval geworden is. En dan valt het ook evenmin te verwonderen, dat de Lichtenberg omstreeks 1860 eindelijk gesloopt moet zijn, want in dat jaar was er van het oude bezit al niet veel meer overgebleven dan een koetshuis met een boomgaard. 26)

En heden ten dage is zelfs dat restant nog verdwenen, terwijl de grachten gedempt zijn. Het omgevende terrein is volkomen ontboscht en temidden van de kale, hier en daar nog met smalle randjes hout omzoomde landen is alleen in een lichte welving in den grond met moeite de plek te herkennen, waar eens de machtige middeleeuwsche Lichtenberg verrees. Sic transit gloria mundi.

Mr. J. BELONJE. Oudjaar '54.

Bijlage 1.

Bij magen en vrunden een wijtlijck hijlick beraempt tusschen Bernts son van Wisch, sijnen alsten son Johan, an die eine, und Alof van Meverden nu ter tijt drost ter Schuijlenborg jonfer Agnes sijner alste dochter an die andere sijde. eerstens sal Joham van Wisch tot einer echten wijne nemen Junfer Angnesenvon Meverden voirgenoennt; die sich trawen sullen tertijt dat jungfer Agnes komen is tot oijren mündigen jaren; so sal Berent van Wisch vorsz.: Johan sinen sohn mede geven die Lichtenberg met Heerligkeit, und allen sinen toebehör, noch den thijnden den Berendt vorgen: liggen heeft im Ampt van Bredervoordt im kerspel van Ahlten, noch sal Berendt vorsz: geven 300 Reihnsche gulden, waneer junfer Agnes sestien jahr oudt is. Ahloph van Mevorden sal junffer Agnes siner dochter mede geven 800 golden Reinschen gulden. Wijder wort bedongen dat wanneer Jan van Wisch vor het trawen solde sterven, so solt Jaspar van Wisch Berendts jongste sohn die vorgemelte juffer Agnes trawen met selbiger voorwaerden, als met Jan vorgen: und eben so waner Junffer Agnes vor dem trawen solte sterven sol ihr nechst folgende suster in ihren platz treten. Hier uber seindt gewesen von Berend von Wisch seite die Edelen mein Lieve Johan Heer tot Wisch Gisbert broeder tot Wisch Gerridt Palick van Camphuisen, und Gerrit van Scherpenseel. Von Aloph von Mevordt seite Godert von Mevorden. Aloph von Ulfft, Johan van Holthuisen und Ritger van den Steinhuis.

Gegeven 1474 Dinxdachs post divisionem Apostolorum.

(acte van 19 Juli 1474 uit dossier 178, losse stukken, collectie

Mr. W. A. Baron van Spaen la Lecq, Hooge Raad van Adel te 's-Gravenhage. Baron van Spaen teekent onder de acte aan: "Waren noch niet getrouwt 1476 op St. Hubertusdach", derhalve op 3 November 1476.

Onder het stuk teekende van Spaen acht aanhangende zegels uit:

1. Wisch "met de merelen", kroon; helmteeken een merlet;
2. v. Meverden: een vlucht;
3. "Heer tot Wisch": twee geluipaarde leeuwen boven elkaar;
4. "Palick van Camphuisen": drie schuinbalken;
5. v. Scherpenzeel: schild blijkbaar verloren gegaan; helmteeken een lelie met afgeknotte voet;
6. als sub 2;
7. "Holthusen", schild, enz. blijkbaar verloren gegaan;
8. "Steinhusen": een keper, waaronder een ring.

Bijlage 2.

Wij Melchior van Wisch, Wilhelm Bentinck ende Johan van Steenbergen in den name ende van wegen Joncker Johan van Wisch Heer ter Lichtenberg, onse respective broer neeff ende swager, bruidegom ter eener ende wij Hendrick van Beinhem Arndt van Bueren, drost tot Lehede ende Gijsbert van Meekeren, in namen ende van wegen jonffer Johanna van Beinhem onse nichte bruijdt ter ander zijde (post alia) hij is sohn van wijlen van Adolph van Wisch saliger ende van Ave van Rehde, en sij is dochter van wijlen jonckert Giesbert van Beijnhem, ende van jonffer Elisabeth van Beinhem. Sij brengt aen een behuisinge in Boeckholt groff ende schmaelen thijenden ende het goed ter Leege. weiter is bedongen wofern keine kinder von ihnen solten gebohren werden dasz die güther von Johann von Wisch beij seinem absterben zurijck fallen sollen ann seinem bruder und seine schwester und die guther von ihrer Mutter seel: auf der mutter nechste freunde von dem von dem Hause Appelenbourg entprosen und die guter von ihren vater seel: auf des vater nechste Erben. und derweilen die Braut junffer Johanna von beinhem nicht gegenwartig ist so hat Heinrich van Beinhem ihr Ohmn vollmächtiger von ihr dieses mit unterzeichnet. Geschehen in der Stadt Arnhem, den 18 September 1600. stilo veteri.
(Eveneens ontleend aan het dossier 178 Coll. v. Spaen laLecq.)

Bijlage 3.

Wir Rudolf van Munster Johan van Steinbergen und Franco van Zweten van wegen juncker Johan van Wisch herr ter Lichtenberg unser neven, und zwager als Bruidegom an eener. und wir Johan van Meverden zum Hertzhaus, Diederich van Meverden zum Berge und Wilhelm van Meverden zum Penenkamp von wegen junffer Elisabeth van Meverden unser swester als braudt zur andere seite, maecken een hijlick tusschen den Edelen Erenfesten en Juncker Johan van Wisch her der hocheit Lichtenberg und die auch edele ehr und dugentreiche junffer Elisabeth van Meverden geborne dochter zu Hertzhaus und Berge, hij brengt vor hijlixgoet dat haus und hocheit Lichtenberg mit pertinentien und alle guter als hem durch absterben wilne Adolf van Wisch sijnes vaders und Ave von Rhede sijner moder und durch beijseits fällen von zeliger junffer Anne van Rhede wetwe des Edelen und gestrengen Johan Streuf obersten und dotlichen abgang seines gotseligen broeders Melchior von Wisch is angestorven demnoch vorbehalten dat Johann von Wisch seinen vorkinderen junffer Elisabeth und Ave van Wisch wann sie mündig sein werden, overlevern sall all die gerede güthern als durch einen notarium geinventarisiert sint ten overstaen van Johan van Beinem, der vorgen: kindern nechste verwanter wie oock dat sal aangewesen worden, der kinder saliger moeder aengebrachte immobilia gutern, doch mit dem vorbehalt dat joncker Johan van Wisch als nae landrecht gebuht momber der gedachte kinder und gebruijcker der sambtuche goeder verblijve. Hier tegen brengt junfer Elisabeth van Meverden, vor ihr Heijrathsgoet toe sulcke gerede en ongerede goedern, als ihr van ihren saeligen vater Cleinhorst van Meverden, und saeligen moeder Margaretha van Elverfeldt durch das Testament vermacht ist, nemlich 1000 Reichstaler so ihr Bruder Diederich van Meverden zum Berge kraft des testaments bezahlen mus. weilen eine heijraths verschreibung zwischen joncker Johann van Wisch und seeligen Junfer Johanna von Beinem aufgerichtet

worin wegen der Lehn gütern gedisponeert, da doch solcher gegen den Landrechten ist, so wird solche disposition cassiret. Weiters maeken sie een dem anderen de tucht an oer goederen, en bekomt sie tot weder trouwen toe het goet Helminck in Versevelt. Haer morgengave is 1000 Rixdalers en een golde ketting van 500 Carolus gulden & geschehen uff dem haus Lichtenberg 1608 am 11 September stilo veteri.

met 7 segels maer alle afgefallen.

(Collectie en dossier als voren.)

1. Deel XXII, bi. 290.
2. Collectie Mr. W. A. Baron van Spaen laLecq, inventaris Hooge Raad v Adel te 's-Gravenhage no. 178, katern, naar het handschrift te oordeelen afgeschreven door Alex. Bernh. Baron van Spaen van Ringenberg, den grootvader van Mr. Baron van Spaen laLecq.
3. Bijdragen en Mededeelingen v. Gelre, XXXIII, 1930, bi. 95. Zie ook van Spaen "Inleiding", 1, blz. 376/7, gevolgd in Geld. volks Almanak 1889, blz. 21.
4. In de als MS. gedrukte genealogie van Laer, 1679.
5. Collectie van Spaen laLecq, II, fol. 311 vso.
6. Mr. A. P van Schilfgaarde "Archief v. h. Huis Bergh", Regestenlijst 1, 1932, blz. 238 sub 847. Het hierna volgende is in hoofdzaak mede aan dit werk ontleend.
7. Een groot kasteel, waarvan belangrijke restanten over zijn oost van en onder Lippramsdorf in de Kreis Koesfeld; vgl. A. Ludorff "Die Bau- und Kunstdenkmäler von Westfalen. Kreis Coesfeld", Munster i.W.1913, Seite. 121-124.
8. Mr. A. P. van Schilfgaarde "Archief d. Heeren en Graven van Culemborg", III, 's-Gravenhage 1949, blz. 7, no 1787.
9. Coll. v. Spaen laLecq, 182, tomus II, fol. 312: "Hof. O.R. 1592 Reb."
10. Zoals A. B. van Spaen op de "copie" aanteekende; zie bijlage 1.
11. Johan Bentinck bouwde de Leeuwenberg bij Wilp in 1593; hij trouwde 1533 Henrica van Averenck; vgl. "Publications Limbourg", XX, 1883, p. 39.
12. Van 1599 of eerder; zie Inventarissen v. Rijks e.a. Archieven II. 1929, blz. 193 sub 50.
13. Gelre Register Leenactenboeken. Kwartier v. Zutphen, blz. 261.
14. Collectie van Spaen laLecq, MS. 74, B, fol. 16; zie ook Nederlandse Heraut, III, 1886, blz 120, sub 390, doch afwijkend.
15. Coll. v. Spaen 74 B. fol. 16 in verband met Ned. Heraut t.a.p. blz.120, sub 389. De laatste bron, wederom eenigszins afwijkend, heeft het jaartal 1603.
16. Belangrijke aanvulling op De Nederl. Leeuw XXX, 1912, kol. 253;
Zij was dochter van Kleihorst van Meverden tot H., begraven te Gescher in Westfalen, Kreis Koesfeld, met 8 kwartieren; trouwde 1570 M v. Elberfeldt, ervrouw tot Berge, dochter van N. tot Berge en N. van Schu(l)le met de zilveren visch; cf. A. Fahne "Westphälischen Geschlechter", Seite 360.
N. von Schule was dochter van Johan en N. van Kerekering zu Borg. Kleihorst de zoon van Johan en van Anna van Kleihorst, dochter van Sander en Hilleken van Vorden; Johan van Meverden voornoemd, beleend met Pennekamp bij Anholt, Kreis Borken, 1497, trouwde N. v. Twent; vgl. ook Nederl. Heraut, III, 1886, blz 120 sub 392.
17. Een extract uit de desbetreffende acte komt in het meergemelde "cartularium" voor. - Chr. v. Berefelt zegelde met drie beerekoppen, 2 en 1 en als heimteeken een uitkomende beer met opgeheven pooten. Johan van Steenberg of Steinberg zegelde met drie bokkekoppen, 2 en 1. Riquijn van den Sande zegelde met drie klaverbiaden, 2 en 1.
18. A. Fahne "Chroniken u. Urkundenbücher", II, Cöln, 1876, Seite 386, 405.
19. Blz. 59 Repertorium Leenen van Wisch, Rijksarchief in Gelderland, v. d. Heeren van Wisch, 65.
20. F.J.G. ten Raa en F. de Bas "Het Staatsche Leger", II, Breda, 1913, blz 150 en 367.
21. Collectie van Spaen laLecq inv. 16, A en 182, tomus XVII, fol. 36 sqq. waaruit blijkt, dat hij drie kinderen had:

1. Arnold of Matthijs, gehuwd met Elis. van Deelen, dochter van Claes en Christina Mom;
2. Ermgart in 1610 gehuwd met Bernt van Meerbeek en
3. Johanna, gehuwd in 1615 met den overste Antony van Utenhove.
Van dezen zoon zou dan afstammen Christiaan van Berfeidt tot de Boswaai; cf Herald. Bibliotheek,, 1880 blz. 35/36, Zie ook: W. Wijnaendts van Resandt "Inventaris der Huisarchieven op Oolde", 1923, blz 49 en Mr. A. P. van Schilfgaarde "Het Archief van Huis Bergh", Regestenlijst III, bi. 256.
22. Coll. v. Spaen 74 B., fol. 15 vso.
23. Mr. W. J. Baron d'Abiaing van Giesenburg "Bannerheeren en Ridderschap v. Zutphen", 's-Gravenhage 1885, blz. 126. Het volgende is in hoofdzaak hieraan ontleend; zie ook blz. 134, 154, 164 en 179 en De Nederl. Heraut, III, 1886, blz. 120, 121.
24. Zie Nederl. Adelsboek XL, 1942, bI 371.
25. Deel VII, Gorinchem 1846, blz 296/7 in verband met Teg. Staat v.Gelderland, blz. 423. De laatste bron vermeld nog het recht van den Heer van Lichtenberg om een R i c h t e r aan te stellen
26. Vriendelijke mededeeling van den heer Th. H. ten Have, Lichtenberg b. 423, Silvolde.

A.G. Tangelder, 23-3-1997.